

NEPRIAME DANE

Za nepriame dane sa považujú daň z pridanej hodnoty a spotrebné dane z alkoholu, tabaku a energií. Spoločný systém DPH je vo všeobecnosti uplatniteľný na tovary a služby, ktoré sa v EÚ kupujú a predávajú na použitie alebo spotrebu. Spotrebná daň sa vzťahuje na predaj alebo používanie konkrétnych výrobkov. Legislatívna činnosť EÚ má za cieľ koordinovať a harmonizovať legislatívu o DPH a harmonizovať spotrebné dane z alkoholu, tabaku a energie, aby sa zabezpečilo správne fungovanie vnútorného trhu.

1. DAŇ Z PRIDANEJ HODNOTY (DPH)

A. Právny základ

Článok 113 Zmluvy fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

B. Vývoj

Harmonizácia DPH prebieha v rôznych fázach, aby sa dosiahla transparentnosť v obchodovaní v rámci Únie. V roku 1970 sa rozhodlo, že rozpočet Európskeho hospodárskeho spoločenstva sa bude financovať z vlastných zdrojov Spoločenstva. Tieto zdroje mali zahŕňať platby vychádzajúce z pomerného podielu DPH a mali sa získavať uplatnením spoločnej daňovej sadzby na jednotný vymeriavací základ. Smernicou o dani z pridanej hodnoty 2006/112/EHS prijatou v roku 2007 sa kodifikujú prijaté zmeny v jednom právnom akte.

Komisia v roku 1985 uverejnila bielu knihu o jednotnom trhu (COM(1985)0310), ktorej časť III sa týkala odstránenia daňových prekážok. Potreba konať v oblasti DPH vznikla zo zásady miesta určenia.

C. Dosiahnuté výsledky

1. Systém dane z pridanej hodnoty

a. Prechodný systém

Komisia v roku 1987 navrhla prechod na zásadu krajiny pôvodu, podľa ktorej mali transakcie zahŕňať daň už uplatnenú v krajine pôvodu, ktorú by si obchodníci potom odpočítali ako daň na vstupe. Komisia preto navyše navrhla vytvorenie zúčtovacieho systému na prerozdelenie DPH vyberanej v krajinách pôvodu do krajín spotreby. Tieto návrhy však boli pre členské štáty neprijateľné. Prijalo sa alternatívne riešenie zásady miesta určenia pre transakcie uskutočnené registrovanými platcami DPH, čím sa vytvoril základ pre prechodný systém, ktorý nadobudol účinnosť v roku 1993 (smernice 91/860/EHS a 92/111/EHS).

b. Uskutočiteľná stratégia na zlepšenie súčasného systému

Od roku 2000 Komisia sledovala opatrenia na zlepšenie existujúceho „prechodného systému“. Hlavným právnym predpisom EÚ v oblasti DPH sa medzitým stala smernica o dani z pridanej hodnoty 2006/112/ES. Ďalej bola v roku 2008 prijatá smernica 2008/8/ES a smernica 2008/9/ES. DPH na služby medzi živnostníkmi sa teraz uplatňuje v krajine poskytnutia služby.

V roku 2005 sa stanovil základ pre jednotnejšie uplatňovanie spoločných pravidiel EÚ (vykonávacie nariadenie (EÚ) č. 282/2011). Teraz sa môžu všetky členské štáty riadiť osobitými pravidlami na zjednodušenie uplatňovania DPH. Systém sa zlepšil prijatím nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 37/2009 o administratívnej spolupráci v oblasti dane z pridanej hodnoty s cieľom bojovať proti daňovým podvodom spojeným s transakciami v rámci Spoločenstva.

2. Sadzby dane z pridanej hodnoty

V smernici 92/77/EHS sa predpokladala minimálna štandardná sadzba vo výške 15 %, ktorá sa mala prehodnocovať každé dva roky. Rada následne predĺžila obdobie uplatňovania minimálnej štandardnej sadzby do konca roku 2017. Okrem toho by členské štáty mohli uplatňovať jednu alebo dve znížené sadzby, a to (minimálne) 5 % na určité tovary a služby. Členské štáty mohli naďalej uplatňovať sadzby nižšie ako minimum (vrátane nuly) na tovary a služby, ktoré boli uvedené pred 1. januárom 1991. V roku 2009 bola prijatá smernica 2009/47/ES o znížených sadzbach dane z pridanej hodnoty pre miestne služby s vysokým podielom ľudskej práce. V roku 2016 Komisia prijala návrh smernice Rady s cieľom uplatňovať na elektronické publikácie rovnakú sadzbu DPH, akú členské štáty uplatňujú v súčasnosti v prípade tlačenej publikácií. Parlament schválil návrh Komisie v júni 2017. V januári 2018 Komisia prijala návrh na reformu sadzieb DPH ([COM\(2018\)0020](#)). Cieľom návrhu je zvýšiť flexibilitu tým, že sa členským štátom umožní využívať znížené a nulové sadzby, ktoré existovali v iných členských štátoch.

3. Najnovší vývoj

Komisia zverejnila v roku 2010 zelenú knihu o budúcnosti dane z pridanej hodnoty ([COM\(2010\)0695](#)). Cieľom bolo začať diskusiu o systéme DPH. V roku 2012 Komisia zriadila skupinu odborníkov na DPH (ďalej len „výbor pre DPH“), ktorá pravidelne uverejňuje usmernenia.

Komisia 7. apríla 2016 predložila [Akčný plán na modernizáciu európskeho systému DPH](#). Načrtáva zásady budúceho jednotného európskeho systému dane z pridanej hodnoty, krátkodobé opatrenia na boj proti podvodom s DPH, plány na prepracovanie znížených sadzieb DPH, návrhy na zjednodušenie právnych predpisov o DPH, ako aj oznámenie balíka o DPH, ktorým sa majú vytvoriť úľavy pre MSP. Ústredným bodom plánu je návrh prejsť pri cezhraničných dodávkach tovaru na zásadu krajiny určenia. Podľa nej by daň z pridanej hodnoty odvádzal vývozca v tom členskom štáte, do ktorého sa tovar dodáva. V prvom kroku to má platiť len pre medzipodnikové dodávky. Akčný plán predpokladá aj dva varianty na umožnenie väčšej flexibility pri zavádzaní znížených daňových sadzieb zo strany členských štátov.

Od roku 2017 Komisia predložila niekoľko legislatívnych návrhov vyplývajúcich z akčného plánu. V júni 2018 Rada prijala smernicu, ktorou sa stanovuje trvalá minimálna štandardná sadzba DPH vo výške 15 %. V decembri 2018 Rada prijala legislatívne akty týkajúce sa: i) „rýchleho riešenia“ na zlepšenie fungovania súčasného systému DPH pred nadobudnutím účinnosti nového systému; ii) DPH na elektronické publikácie a iii) cezhraničnej administratívnej spolupráce v oblasti DPH. Rada rokuje o niekoľkých ďalších návrhoch Komisie.

D. Úloha Európskeho parlamentu

Podľa právnych predpisov Únie v oblasti DPH je úloha Európskeho parlamentu obmedzená na konzultačný postup. Parlament v roku 2014 prijal [uznesenie](#) o návrhu smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty, pokiaľ ide o jednotné daňové priznanie k DPH, ktorý vypracovala Komisia a ktorý bol neskôr stiahnutý. Parlament prijal 24. novembra 2016 [uznesenie](#) o akčnom pláne Komisie, v ktorom privítal zámer navrhnuť konečný systém DPH a ďalšie opatrenia na boj proti podvodom. V marci 2019 Parlament prijal správu vyplývajúcu z práce Osobitného výboru pre finančnú trestnú činnosť, daňové úniky a vyhýbanie sa daňovým povinnostiam (TAX3), v ktorej sa zohľadňuje niekoľko otázok súvisiacich s DPH.

2. SPOTREBNÉ DANE Z ALKOHOLU, TABAKU A ENERGÍÍ

A. Právny základ

Článok 113 ZFEÚ a článok 192 ZFEÚ o zdaňovaní energií umožňuje dosiahnutie cieľov uvedených v článku 191 ZFEÚ.

B. Ciele

Sadzby a štruktúry spotrebných daní sa v členských štátoch líšia a ovplyvňujú hospodársku súťaž. Mimoriadne výrazné rozdiely v miere zdanenia určitých výrobkov môžu spôsobiť daňovo motivované pohyby tovaru, straty príjmov a podvody. Pokusy o harmonizáciu štruktúr a sadzieb siahajú do začiatku sedemdesiatych rokov, dosiahol sa však len slabý pokrok.

C. Dosiahnuté výsledky

1. Všeobecné ustanovenia

Smernicou 2008/118/ES o všeobecnom systéme spotrebných daní sa stanovuje všeobecný systém tovaru podliehajúceho spotrebnej dani s cieľom zabezpečiť voľný pohyb tovaru, a tým aj bezproblémové fungovanie vnútorného trhu v EÚ. V máji 2018 Komisia navrhla prepracovanie smernice 2008/118/ES.

2. Alkohol

Zásadnou otázkou zdaňovania alkoholu bol rozsah, v akom si jednotlivé výrobky konkurujú. Komisia (COM(79)0261) a Súdny dvor Európskej únie (vec 170/78, zb. 1985) tradične zastávajú názor, že všetky alkoholické nápoje sú viac-menej vzájomne zameniteľné a konkurujú si. Až v roku 1992 bola prijatá smernica 92/83/EHS, v ktorej sa stanovuje, na ktoré výrobky sa vzťahuje spotrebná daň a podľa akej metódy. Nasledovali dve dôležité smernice (92/84/EHS a 92/83/EHS). Návrh na zmenu

smernice 92/84/EHS (priblíženie spotrebiteľských sadzieb z alkoholu a alkoholických nápojov) bol v marci 2015 stiahnutý, pretože Rada v tejto veci nedospela k zhode.

V rámci Programu regulačnej vhodnosti a efektívnosti (REFIT) sa Komisia zaviazala, že vyhodnotí smernicu 92/83/EHS, a v máji 2018 navrhla zmenu smernice.

3. Tabakové výrobky

Základná štruktúra spotrebných daní z tabaku je zlúčená do konsolidovanej smernice 2011/64/EÚ. Napriek pôvodným návrhom Komisie sa stanovili iba minimálne sadzby. Stanovili sa rôzne kategórie tabakových výrobkov podliehajúcich zdaneniu. V prípade cigariet daň musí pozostávať z proporcionálnej (ad valorem) spotrebnej dane v kombinácii so špecifickou spotrebnou daňou. Iné tabakové výrobky boli doložené buď s ad valorem, špecifickou, alebo takzvanou zmiešanou spotrebnou daňou.

Podobne ako v prípade spotrebnej dane z alkoholu odhalilo vyhodnotenie REFIT možnosti revízie príslušnej smernice o tabakových výrobkoch. Rada vyzvala Komisiu, aby uskutočnila prípravné práce a pripravila možný legislatívny návrh. V januári 2018 Komisia po vykonaní hodnotenia rozhodla, že nebude navrhovať revíziu ani zmenu smernice (2011/64/EÚ) z dôvodu nedostatku údajov.

4. Energetické výrobky (minerálne oleje, plyn, elektrická energia, alternatívne energie, letecké palivo)

Základná štruktúra spotrebných daní z minerálnych olejov v rámci Spoločenstva sa stanovila v roku 1992. Rovnako ako v prípade alkoholu a tabaku sa aj v tomto prípade na rozdiel od pôvodných plánov (úplná harmonizácia) stanovili iba minimálne sadzby. Návrhy Komisie z roku 1997 boli prijaté s rozsiahlymi zmenami (smernica 2003/96/EHS, výnimky v smerniciach 2004/74/ES a 2004/75/ES).

Zo zverejneného oznámenia Komisie z roku 2000 o zdanení leteckého paliva (COM(2000)0110) vyplynulo iba to, že smernicou 2003/96/ES sa ustanovila povinná výnimka zdaňovania dodávok energetických produktov určených na použitie vo forme paliva na účely leteckej dopravy okrem súkromného rekreačného lietania. Prvýkrát obsahovala ustanovenia, ktoré umožňujú členským štátom zdaníť letecké palivo použité pri vnútroštátnych letoch a na základe bilaterálnych dohôd aj palivo použité pri letoch v rámci Spoločenstva.

V roku 2001 boli navrhnuté opatrenia na podporu používania biopalív vrátane možnosti uplatnenia zníženej sadzby spotrebnej dane, ktoré boli prijaté v roku 2003 v smernici 2003/30/ES.

5. DPH z iných palív

V roku 2002 bol predložený návrh o uplatňovaní DPH zo zemného plynu a elektrickej energie, pričom miestom zdanenia je v prípade firiem sídlo kupujúceho subjektu. V prípade konečných spotrebiteľov by ním bolo miesto spotreby. Aj tento návrh bol medzičasom schválený (smernica 2003/92/ES).

6. Najnovšie iniciatívy

Najnovšou iniciatívou Komisie bol návrh smernice o zdaňovaní energetických výrobkov a elektriny ([COM\(2011\)0169](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32011L0169)), ktorým sa mali modernizovať predpisy o zdaňovaní energetických výrobkov. Členské štáty tak mohli zmeniť svoje celkové daňové štruktúry

tak, aby sa prenesením daňového zaťaženia z práce na spotrebu prispelo k rastu a zamestnanosti. Návrh bol však v marci 2015 stiahnutý.

D. Úloha Európskeho parlamentu

1. Zdaňovanie alkoholu a tabaku

V uznesení o daňovej politike EÚ z roku 2002 sa konštatuje, že Parlament neschvaľuje politiku Komisie v oblasti spotrebných daní z tabaku a alkoholických nápojov a najmä nemôže súhlasiť s harmonizáciou smerom nahor. Parlament síce v roku 2009 vyjadril súhlas s postupným zvyšovaním daní z cigariet a iných tabakových výrobkov, nie však vo výške, ktorú navrhovala Komisia.

2. Zdaňovanie minerálneho oleja a energie

V uznesení z roku 2002 o daňovej politike EÚ Parlament namietal, že zásada znečisťovateľ platí sa musí uplatňovať vo väčšom rozsahu najmä v sektore energetických produktov. EP v októbri 2002 prijal priaznivé stanovisko k návrhom týkajúcim sa biopalív a prijal pozmeňujúce návrhy na ich posilnenie. V roku 2012 Parlament prijal [uznesenie](#) o návrhu smernice o zdaňovaní energetických výrobkov a elektriny, ktorý bol neskôr stiahnutý.

Dražen Rakić

05/2019

